

A&W-rapport 1458

ECOLOGISCHE BEOORDELING WONINGBOUW TE SINT JANSKLOOSTER

A&W-rapport 1458

ECOLOGISCHE BEOORDELING
WONINGBOUW TE
SINT JANSKLOOSTER

Projectnummer 1541stj	Projectleider [redacted]	[redacted] Eindrapport
Autorisatie Goedgekeurd	Paraaf [redacted]	Datum 21 april 2010

[redacted] 2010.
Ecologische beoordeling woningbouw te Sint Jansklooster.
A&W-rapport 1458. Altenburg & Wymenga ecologisch
onderzoek, Feanwâlden.

Opdrachtgever
Gemeente Steenwijkerland
Postbus 162, 8330 AD Steenwijk
Tel. [redacted]

Foto Voorplaat
Zilveren maan, Trijehûs, Kemphanen, Ringslang:
[redacted], Katlijk

Uitvoerder
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
Telefoon [redacted], Fax [redacted]
E-mail: [redacted]
Web: www.altwym.nl

INHOUD

1. INLEIDING	1
2. PLANNEN	3
2.1. Huidige situatie	3
2.2. Inrichtingsplannen	3
3. RELEVANTE NATUURWAARDEN	5
3.1. Beschermde gebieden	5
3.2. Beschermde soorten	6
4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING	9
4.1. Algemeen	9
4.2. Effecten op beschermde gebieden en beoordeling	9
4.3. Effecten op beschermde soorten en beoordeling	10
4.4. Samenvattende tabel	12
5. CONCLUSIES	13
5.1. Conclusies m.b.t. beschermde gebieden	13
5.2. Conclusies m.b.t. beschermde soorten	13
5.3. Aanbevelingen	14
LITERATUUR	15
Bijlage 1 Relevante natuurwetgeving	

1. INLEIDING

Aanleiding

De gemeente Steenwijkerland bereidt de nieuwbouw voor van ongeveer 40 woningen nabij Sint Jansklooster. Op dit moment bevindt de planvorming zich in een fase van ontwikkeling en voorbereiding. De gemeente Steenwijkerland heeft in dit kader aan Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv opdracht gegeven om een ecologische beoordeling uit te voeren, met als doel de plannen te toetsen aan de ecologische wet- en regelgeving.

Doel

Deze studie is een ecologische quickscan. De effecten van de herinrichting worden beoordeeld in het kader van de vigerende natuurwetgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet (Natura 2000: voortoets), de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- De plannen: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en wordt een beschrijving gegeven van de aard van de activiteit en aspecten met betrekking tot aanleg en gebruik (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de relevante beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt bepaald wat het effect van de ingreep op de natuurwaarden is en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is op 24 februari 2010 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de aanwezigheid van en mogelijkheden voor beschermde en/of kritische soorten. Voor een uitgebreidere beschrijving van de aanpak ten aanzien van hoofdstuk 3 wordt verwezen naar de paragrafen 1.2 en 2.3 in bijlage 1. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Foto 1 en 2.

Het plattengebied vanaf de Nieuwstraat (boven) en De Oude Mol (onder). Foto's: A&W 2010.

2. PLANNEN

2.1. HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied is gelegen aan de Molenstraat, aan de rand van Sint Jans klooster in de gemeente Steenwijkerland. Het gebied wordt begrensd door de Molenstraat (foto 1) aan de zuidzijde, de bebouwde kom van Sint Jans klooster (foto 2) aan de oostzijde en agrarische graslanden aan de noord- en westzijde (zie figuur 1.) Het plangebied bestaat uit intensief beheerd grasland met aan de zuid- en westrand bomenrijen en opgaande struiken. Het gebied is niet bebouwd en rond het plangebied liggen enkele droogvallende sloten.

2.2. INRICHTINGSPLANNEN

Het plannen bestaat uit het bouwrijp maken van het plangebied dat nu in gebruik is als agrarisch grasland. Binnen het plangebied worden vervolgens ongeveer 40 woningen gebouwd. De opgaande begroeiing aan de Molenstraat en aan de westkant van het plangebied blijven behouden. Wij gaan bij de beoordeling ervan uit dat bij de aanleg van de woningen het gebied niet wordt onderbemalen. De planning van de beoogde herinrichting is nog niet nader bepaald.

Er bestaat een mogelijkheid dat enkele bomen binnen 100 m rond de molen (dus buiten het plangebied) worden verwijderd om de windvang van de molen voldoende groot te maken. Deze ingreep maakt geen deel uit van dit onderzoek, maar in paragraaf 5.3 zijn aanbevelingen opgenomen over de ecologische beoordeling van de kap van deze bomen.

Figuur 1.
 Ligging van het plangebied en de beschermde gebieden in de omgeving.

3. RELEVANTE NATUURWAARDEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van natuurwaarden die aanwezig zijn binnen en in de omgeving van het plangebied en die tevens beschermd zijn in het kader van ecologische wet- en regelgeving. Er wordt nader ingegaan op natuurwaarden die door hun aanwezigheid/nabijheid mogelijk beïnvloed kunnen worden door de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van het plangebied.

3.1. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied (www.minlnv.nl). Op ongeveer 350 m ten noordoosten van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied 'Wieden'. Het Natura 2000-gebied 'Zwarte Meer' ligt op ongeveer 2 km ten zuiden van het plangebied. Natura 2000-gebieden zijn aangewezen voor een aantal natuurwaarden, waarvoor in het (ontwerp)aankwijzingsbesluit instandhoudingsdoelen zijn opgenomen (zie paragraaf 1.1 in Bijlage 1). De aangewezen natuurwaarden van het Natura 2000-gebieden Wieden en Zwarte meer bestaan uit een aantal habitattypen en planten- en diersoorten.

Binnen het plangebied ontbreken de ecologische randvoorwaarden voor de meeste aangewezen soorten, waardoor ze daar niet voorkomen. Ook is er een relatief grote afstand tot deze Natura 2000-gebieden en zal de beoogde herinrichting geen belangrijke uitstralende versturende of hydrologische effecten vanuit het plangebied veroorzaken. Om deze redenen hebben de meeste aangewezen natuurwaarden van beide Natura 2000-gebieden geen ecologische relatie met het plangebied en de directe omgeving daarvan. Voor deze aangewezen natuurwaarden geldt dan ook, dat ze niet door de plannen worden beïnvloed.

Voor enkele van de aangewezen natuurwaarden geldt, dat deze negatieve effecten kunnen ondervinden bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betreft de aangewezen ganzensoorten, Kleine zwaan en Smient, die de graslandgebieden rond de genoemde Natura 2000-gebieden gebruiken als foerageergebied. Door de externe werking van de Natuurbeschermingswet worden deze soorten ook buiten het Natura 2000-gebied beschermd. Deze vogels hebben een actieradius van ruim 5 km tussen rust- en foerageergebieden en het plangebied ligt binnen die afstand. Voor deze soorten bestaat daarom mogelijk een ecologische relatie tussen de Natura 2000-gebieden Wieden en Zwarte Meer en het plangebied.

Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied is geen onderdeel van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) (www.overijssel.nl). Het dichtstbijzijnde PEHS-gebied (Leeuwte/Barsbeek/Woldweg) ligt op ongeveer 300 m ten noordoosten van het plangebied. Op ongeveer 500 m ten zuidwesten van het plangebied ligt het PEHS-gebied Olderhof. Deze EHS-gebieden zijn aangewezen als 'nieuwe natuur' (gronden met voorheen een intensief agrarisch of ander gebruik die een natuurbestemming hebben gekregen). Hiervoor zal in de toekomst een omvormingsbeheer voor die gebieden plaatsvinden.

Ganzenfoerageergebied

De provincie Overijssel heeft twaalf foerageergebieden aangewezen, waarin de verstoring van foeragerende ganzen en eenden in de periode van 1 oktober tot 1 april niet is toegestaan (www.overijssel.nl). Het plangebied valt niet onder een dergelijk aangewezen foerageergebied. Het dichtstbijzijnde aangewezen Ganzenfoerageergebied ligt op ongeveer 2 km ten zuiden van het plangebied.

3.2. BESCHERMDE SOORTEN

Algemeen: beschermde soorten Flora- en faunawet en Rode Lijsten

Gezien de huidige ecologische toestand van het plangebied en gezien waarnemingen uit het verleden, moet mogelijk rekening worden gehouden met soorten die wettelijk beschermd zijn. Deze behoren tot de volgende groepen:

- Amfibieën
- Vogels
- Vleermuizen
- Overige zoogdieren

Deze relevante soortgroepen worden hieronder verder toegelicht. Op basis van de ligging van het plangebied, de aanwezige biotopen en de aard van de voorgenomen plannen, is het niet waarschijnlijk dat andere soorten of soortgroepen dan de bovengenoemde worden beïnvloed. Deze niet-relevante soortgroepen zijn hieronder ook beschreven.

Niet-relevante soortgroepen

Planten

Het plangebied wordt intensief beheerd als agrarisch grasland. Er groeien, ook aan de randen van het plangebied, alleen algemene plantensoorten van voedselrijke milieus, zoals Engels raaigras, Liesgras, Ridderzuring en brandnetel. Zeldzame en wettelijk beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen en deze worden hier ook niet verwacht.

Ongewervelde dieren

Gezien de verspreidingsgegevens en het ontbreken van belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals geschikt voortplantingswater voor wettelijk beschermde libellen en waardplanten voor dagvlinders, worden in het plangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde dieren verwacht (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, EIS *et al.* 2007).

Vissen

Het plangebied bevat geen permanent open water en is daarom ongeschikt voor vissen.

Reptielen

In de omgeving van het plangebied zijn geen reptielensoorten waargenomen ([redacted] & Van Delft (red.) 2009, Herder *et al.* 2009). Op basis hiervan en op grond van het ontbreken van geschikt leefgebied worden geen reptielen in en nabij het plangebied verwacht.

Relevante soortgroepen

Amfibieën

In het plangebied is geen permanent oppervlaktewater aanwezig en is daarom ongeschikt als voortplantingsgebied voor amfibieën. Wellicht dat af en toe een foeragerend exemplaar in het gebied aanwezig kan zijn en de randen van het plangebied kunnen worden gebruikt als overwinteringsgebied. Het gaat hier dan alleen om algemeen voorkomende, licht beschermde soorten als Bruine kikker en Gewone pad.

In de omgeving van het plangebied is de zwaar beschermde amfibieënsoort Rugstreeppad waargenomen (Herder *et al.* 2009, [REDACTED] & Van Delft (red.) 2009). Door het ontbreken van geschikt leefgebied wordt deze soort en andere middelzwaar en zwaar beschermde amfibieënsoorten niet binnen en nabij het plangebied verwacht.

Vogels

Door het intensieve graslandbeheer, het gebrek aan openheid en de aanwezigheid van diverse verstoringsbronnen in de directe omgeving (de weg Molenstraat en bebouwing), is het plangebied ongeschikt voor kwetsbare weidevogels als Grutto en Tureluur. Eventueel kan er een Scholekster of Kievit tot broeden komen. Het grasland is vanwege de aanwezigheid van verstoringsbronnen ook niet geschikt als foerageergebied voor ganzen en Smienten uit de omliggende Natura 2000-gebieden (zie paragraaf 3.1).

Aan de randen van het plangebied staan bomenrijen en struiken. Hierin kunnen vogels tot broeden komen. Omdat ook hier verschillende verstoringsbronnen liggen, zal het alleen gaan om algemene, voor verstoring minder gevoelige soorten als [REDACTED], Roodborstje, Winterkoning, etc. Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied geen nesten aangetroffen die volgens de Flora- en faunawet worden aangemerkt als 'jaarrond beschermde verblijfplaatsen', zoals horsten van roofvogels en uilen.

Vleermuizen

Volgens Limpens *et al.* 1997 komen in de omgeving van het plangebied vijf verschillende vleermuizen voor. Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en de Laatvlieger.

De bescherming van de in Nederland zwaar beschermde vleermuizen heeft betrekking op de dieren en hun leefomgeving. Daarom is het voor een ecologische beoordeling van belang of de beoogde herinrichting invloed heeft op de verblijfplaatsen, het foerageergebied en de vliegroutes van de betreffende vleermuizen. Tijdens het veldbezoek op 24 februari 2010 is beoordeeld in hoeverre het plangebied geschikt is als leefgebied van vleermuizen.

Verblijfplaatsen

In het plangebied staan geen oude bomen of bebouwing waar vleermuizen een verblijfplaats zouden kunnen vinden. Het plangebied is dus niet geschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen.

Foerageergebied

Het plangebied kan door de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger worden gebruikt als foerageergebied. Dit geldt vooral voor de randen van het gebied, waar sprake is van enige boom- en struikopslag. Meervleermuis en Watervleermuis foerageren alleen boven open water en worden daarom niet foeragerend in het plangebied verwacht.

Vliegroutes

De meeste vleermuissoorten maken vooral gebruik van lijnvormige landschapselementen, zoals boomsingels en randen van bosschages, waarlangs zij zich verplaatsen. Binnen en nabij het plangebied liggen dergelijke landschapselementen, waardoor hier vliegroutes aanwezig kunnen zijn. De bomenrijen aan de zuid- en westzijde van het plangebied kunnen worden gebruikt als vliegroute voor Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatzvlieger.

Overige zoogdieren

Het plangebied bestaat uit intensief beheerd grasland. In dergelijke milieus kunnen algemeen voorkomende licht beschermde zoogdiersoorten voorkomen. Dit zijn bijvoorbeeld Egel, Konijn, Bunzing, Mol, Woelrat en een aantal muizensoorten. Het plangebied en de omgeving daarvan bieden voor dergelijke soorten een geschikte leefomgeving, zodat ervan moet worden uitgegaan dat deze soorten daar voor kunnen komen.

De middelzwaar beschermde Steenmarter maakt de laatste decennia een opmars in Nederland. De soort heeft verblijfplaatsen in onder andere gebouwen. Door het ontbreken van bebouwing (en holle bomen) worden er geen verblijfplaatsen in het plangebied verwacht. Het is echter wel mogelijk dat het plangebied deel uitmaakt van het foerageergebied van deze soort. Er worden op basis van verspreidingsgegevens geen andere middelwaar of zwaar beschermde zoogdiersoorten in het plangebied verwacht (met uitzondering van vleermuizen).

4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING

4.1. ALGEMEEN

Onderwerp van onderzoek is of en in hoeverre habitatverlies voor soorten optreedt. De inrichting en het nieuwe gebruik van het plangebied kan leiden tot een verlies van de huidige kwaliteit van het biotoop voor soorten met een beschermde status. Factoren die daarbij een rol kunnen spelen, zijn:

- aantasting of verlies van leefgebied
- verstoring tijdens de bouw
- verstoring door het nieuwe gebruik

De relevante gebieden en soorten die mogelijk door deze factoren negatieve effecten kunnen ondervinden, worden hieronder besproken.

4.2. EFFECTEN OP BESCHERMDE GEBIEDEN EN BEOORDELING

Natura 2000-gebieden: Voortoets

Het agrarische gebied rond Sint Jans klooster, waar het plangebied deel van uitmaakt, biedt voor een deel geschikt foerageergebied voor de vogelsoorten Kleine zwaan, Kolgans, Grauwe gans, Toendrarietgans en Smient. Deze soorten zijn opgenomen in de instandhoudingsdoelen van nabijgelegen Natura 2000-gebieden 'Wieden' en 'Zwarte Meer'. Het gebruik van dit gebied door dergelijke vogels blijkt uit de 'Atlas van ganzen, zwanen en Smienten in Nederland' (Voslamber *et al.* 2004), waaruit naar voren komt dat het aantal vogeldagen varieert van 0-100. Het aantal vogeldagen is een maat voor de benutting van een gebied.

Het plangebied ligt nabij verscheidene verstoringbronnen (zoals de Molenstraat en de bebouwde kom van Sint Jans klooster) en is voor een deel ingesloten door opgaande begroeiingen (de houtsingels van de graslandpercelen). Het is daardoor te verwachten dat het plangebied niet of nauwelijks geschikt is als foerageergebied voor deze vogelsoorten, omdat het geen open gebied is waar deze vogels van afhankelijk zijn. Daardoor zal de beoogde herinrichting geen negatieve effecten op deze vogels veroorzaken. Omdat er ook ten aanzien van de overige aangewezen natuurwaarden van beide Natura 2000-gebieden geen ecologische relaties bestaan tussen het plangebied en deze natuurgebieden, veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflicten met de Natuurbeschermingswet.

Ecologische Hoofdstructuur

Voor ingrepen in de nabijheid van de PEHS geldt dat ze geen negatieve effecten mogen opleveren voor de wezenlijke waarden van het betreffende onderdeel van de PEHS. De wezenlijke waarden bestaan veelal uit de aanwezige natuurwaarden, maar betreffen ook aspecten als rust, openheid en nachtelijke duisternis.

Het plangebied ligt in de omgeving van PEHS-gebieden, maar deze afstand is zodanig groot dat er geen negatieve effecten daarop zijn te verwachten. Om die reden veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de regelgeving betreffende de PEHS.

Ganzenfoerageergebied

De beoogde herinrichting veroorzaakt naar verwachting geen verstoring van ganzen en eenden die in het aangewezen Ganzenfoerageergebied voorkomen, dat op ca. 2 km afstand van het plangebied ligt. Om die reden veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de provinciale regelgeving betreffende Ganzenfoerageergebied.

Overige vormen van gebiedsbescherming

In de omgeving van het plangebied liggen geen gebieden die op een andere wijze worden beschermd dan de hierboven beschreven regelgeving. De plannen stuiten daarom niet op bezwaren vanuit overige regelgeving ten aanzien van (ecologisch relevante) gebiedsbescherming.

4.3. EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN EN BEOORDELING

Amfibieën

Bij de herinrichting van het plangebied gaat mogelijk een deel van het leefgebied van enkele licht beschermde amfibieënsoorten verloren. Voor deze soorten is in de omgeving ruim voldoende alternatief leefgebied aanwezig. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. In en in de directe omgeving van het plangebied komen geen middelzwaar- of zwaar beschermde amfibieënsoorten voor. De herinrichting veroorzaakt daarom ten aanzien van amfibieën geen conflicten met de Flora- en faunawet.

Vogels

Bij werkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. De belangrijkste is om verstorende werkzaamheden te starten buiten het broedseizoen. Eventueel kunnen de werkzaamheden starten voorafgaand aan de broedperiode en doorlopen tot in deze periode, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan is er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode. De vestiging van broedvogels kan worden tegengegaan door te voorkomen dat geschikte nestplaatsen ontstaan. Daarom wordt aanbevolen om in het broedseizoen zandhopen of snoeihout niet dagenlang onafgeschermd te laten liggen.

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. De soorten die op deze lijst staan, worden niet binnen het plangebied verwacht.

Indien wordt gewerkt volgens bovenstaande voorwaarden ten aanzien van broedende vogels, veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels.

Vleermuizen

Verblijfsplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen locaties aanwezig die geschikt zijn als verblijfplaats van vleermuizen. Er treedt hierdoor ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen geen conflict op met de Flora- en faunawet.

Voeragegebied

Het plangebied is geschikt als voeragegebied voor vleermuizen. De verwachte soorten komen vaak voor in stedelijk gebied en kunnen naar verwachting ook na de herinrichting gebruik blijven maken van het plangebied. Voor deze soorten is in de omgeving van het plangebied voldoende voeragegebied aanwezig. Om deze redenen ontstaat er geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van voeragegebied van vleermuizen.

Vliegroutes

Het is mogelijk dat er vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn in en nabij het plangebied. Deze vliegroutes betreffen de bomenrijen langs de Molenstraat en aan de westkant van het plangebied. Tijdens de beoogde herinrichting vinden geen werkzaamheden plaats aan deze bomenrijen. Om deze redenen ontstaat er geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen.

Overige zoogdieren

Voor enkele licht beschermde zoogdiersoorten zal door een toekomstige herinrichting van het plangebied mogelijk een deel van het leefgebied verloren gaan. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De herinrichting veroorzaakt daarom ten aanzien van deze soorten geen conflict met de Flora- en faunawet.

Het is mogelijk dat het plangebied als voeragegebied dient voor de middelzwaar beschermde Steenmarter. Voor deze soort is in de omgeving van het plangebied voldoende alternatief voeragegebied aanwezig en na voltooiing zal het gebied (gedeeltelijk) weer geschikt zijn als voeragegebied. Om deze redenen worden er geen negatieve effecten verwacht op het voeragegebied van de Steenmarter en veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van deze soort.

Er worden, behalve vleermuizen, geen andere middelzwaar of zwaar beschermde zoogdiersoorten verwacht in of nabij het plangebied. De plannen veroorzaken daarom ten aanzien van overige zoogdiersoorten geen conflict met de Flora- en faunawet.

4.4. SAMENVATTENDE TABEL

In onderstaande tabel is samengevat welke beschermde soorten (mogelijk) in het plangebied en omgeving voorkomen. Aangegeven is voor welke soorten ontheffing moet worden aangevraagd en of daarbij aanvullende voorwaarden gelden om negatieve effecten op de beschermde soorten te voorkomen.

Tabel 1.

Overzicht van beschermde planten- en diersoorten die in het plangebied en omgeving voorkomen, met hun status volgens de Flora- en faunawet en Rode Lijsten. De Rode Lijst heeft de categorieën: gevoelig, kwetsbaar, bedreigd en ernstig bedreigd. Voorkomen: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig gezien biotoop en verspreiding, maar niet vastgesteld, (..) mogelijk ietelgebied, (v) mogelijke viiigrouie.

Soorten per categorie Flora- en faunawet	Plan- gebied	Om- geving	Rode lijst met status	Ontheffingsaanvraag nodig?
Categorie 1 (lichte bescherming)				
Algemeen voorkomende amfibieënsoorten (zie §3.2)	(+)	+	-	Nee
Algemeen voorkomende zoogdiersoorten (zie §3.2)	(+)	+	+/-	Nee
Categorie 2 (middelzware bescherming)				
Steenmarter	(f)	(+)	-	Nee
Categorie 3: (zware bescherming)				
Rugstreeppad	-	+	-	Nee
Gewone dwergvleermuis	(f/v)	+	-	Nee
Ruige dwergvleermuis	(f/v)	+	-	Nee
Laatvlieger	(f/v)	+	KW	Nee
Watervleermuis	-	+	-	Nee
Meervleermuis	-	+	-	Nee
Vogels				
Inheemse broedvogels	(+)	+	+/-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Jaarrond beschermde nestplaatsen	-	(+)	+/-	Nee

5. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies ten aanzien van de relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en wordt aangegeven hoe de voorgenoemde plannen zich verhouden tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden

De herinrichting veroorzaakt geen negatieve effecten op Natura 2000-gebieden en de bijbehorende natuurwaarden. De plannen veroorzaken daarom geen conflict met de Natuurbeschermingswet.

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

De herinrichting veroorzaakt geen negatieve effecten op de (P)EHS in de omgeving. De plannen veroorzaken daarom geen conflict met deze regelgeving.

Overige vormen van gebiedsbescherming

Er worden geen negatieve effecten verwacht op overige beschermde gebieden, waardoor de beoogde herinrichting geen conflict veroorzaakt met de betreffende regelgeving.

5.2. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE SOORTEN

Licht beschermde amfibieën en zoogdieren

Door de herinrichting gaat een klein deel van het leefgebied van enkele licht beschermde amfibieën- en zoogdiersoorten verloren. Voor licht beschermde soorten geldt een algehele vrijstelling van het overtreden van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De herinrichting veroorzaakt daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdieren en amfibieën.

Vogels

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits verstoring van nesten en/of broedende vogels wordt voorkomen. In paragraaf 4.3 is uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Wanneer niet aan deze voorwaarde wordt voldaan, ontstaat er een conflict met de Flora- en faunawet. In de regel verleent het Ministerie van LNV geen ontheffing voor verstoring van broedende vogels en hun nesten (zie paragraaf 4.3 Effecten op beschermde soorten).

Vleermuizen

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen.

Overige soort(groep)en

Soort(groep)en die in deze paragraaf niet worden genoemd, komen naar verwachting niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve effecten van de beoogde herinrichting. De plannen veroorzaken ten aanzien van deze soort(groep)en geen conflicten met de Flora- en faunawet.

5.3. AANBEVELINGEN

Er bestaat een mogelijkheid dat enkele bomen binnen 100 m rond de molen (dus buiten het plangebied) worden verwijderd om de windvang van de molen voldoende groot te maken. De ecologische beoordeling van deze ingreep maakte geen deel uit van dit onderzoek.

Er wordt aanbevolen om bij de kap van de betreffende bomen voldoende rekeningen te houden met beschermde natuurwaarden. Dat betekent in dit geval dat vooraf aan de kapwerkzaamheden moet worden onderzocht of deze ingreep conflicten veroorzaakt met soorten die beschermd zijn volgens de Flora- en faunawet. Het gaat daarbij om de volgende drie aspecten:

1. Verplichting van vast te stellen verblijfplaatsen van vogels

De werkzaamheden dienen buiten de broedperiode te worden uitgevoerd. Bovendien moet worden bepaald of in de bomen nestplaatsen van vogels aanwezig zijn die jaarrond zijn beschermd, zoals nestplaatsen van bepaalde roofvogels en uilen.

2. Verplichting van vast te stellen verblijfplaatsen van vleermuizen

Er dient te worden bepaald of de bomen holtes en losse schorsdelen bevatten, waarin verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig kunnen zijn.

3. Verplichting van vrijgroeis van vleermuizen

Er dient te worden onderzocht of de betreffende bomen deel uitmaken van een vliegroute van vleermuizen.

LITERATUUR

- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Veli-go ar.gusior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Creemers, R. & J. van Delft (redactie) 2009. Amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse fauna 9, Stichting RAVON, Nijmegen.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Herder, J.E. A. van Diepenbeek, R.C.M. Creemers, 2009. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Veli-go mcguiriana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV 2003. Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- RAVON 2007. Waarnemingenoverzicht 2006. RAVON 27: 46-64.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Asiellus asiellus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Voslamber, B., E. van Winden, & K. Koffijberg 2004. Atlas van ganzen, zwanen en Smienten in Nederland. SOVON-onderzoeksrapport 2004/08. SOVON Vogelonderzoek, Beek-Ubbergen.

Geraadpleegde internetsites

- www.minlnv.nl
- www.natuurloket.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.provincie.overijssel.nl
- www.ravon.nl

BIJLAGEN

1. RELEVANTE NATUURWETGEVING

BIJLAGE 1 RELEVANTE NATUURWETGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (§2.1) en soortbescherming (§2.2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvliinder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000-gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Voor een

aantal Natura 2000-gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerp-besluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

- Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
- Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
- Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke

kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een **vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'**. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechterings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor een invulling van de EHS is een provinciale EHS. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van LNV 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde diersoorten en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en **planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'**. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten,

dan wel hun nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

‘Zorgvuldig handelen’ (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een *in. par. 11.1* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te *voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken*, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

- Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
- Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door LNV goedgekeurde *gedragscode*.
- Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een *ontheffing* nodig zijn.
- Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1.

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Tabel 2.

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een *gedragscode*, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en

dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door LNV en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van LNV zijn alle goedgekeurde gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er moet *aanvaardbaar* volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing **die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'**. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Tabel 3.

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor versturende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door LNV een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtensoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan

moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

1. Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
2. Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
3. Zijn die gevolgen te voorkomen?
4. Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van LNV en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van LNV zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000-gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

1. Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
2. Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
3. Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt in een aantal overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden ten aanzien van ganzenfoeragegebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).